

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia XVII. Thalami autem, sex cubitorum erant hinc & inde. Et mensus
est portam à tecto thalami usque ad tectum ejus, latitudinem viginti
quinque cubitorum, ostium contra ostium. Et fecit frontes ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

mitatis nostræ mala pertulit, suæ nobis potentia & claritatis bona monstravit. Caro enim factus est, ut nos spirituales faceret: benignè inclinatus est, ut levaret: exiit, ut introduceret: visibilis apparuit, ut invisibilia monstraret: flagella pertulit, ut sanaret: opprobria & irrisiones sustinuit, ut ab opprobrio aeterno liberaret: mortuus est, ut vivificaret. Agamus ergo gratias vivificanti & mortuo, & ideo amplius vivificanti, quia mortuo. Unde bene salutem nostram, & passionem illius Isaias contemplatus ait: *Vt faciat opus suum, alienum opus ejus: ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo.* Opus etenim Dei est animas quas creavit colligere, & ad aeternæ lucis gaudia revocare. Flagellari autem atque spuis illiniri, crucifigi, mori, atque sepeliri, non hoc in sua substantia opus Dei est, sed opus hominis peccatoris, qui hæc omnia meruit per peccatum. Sed peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum. Et qui in natura sua manet semper incomprehensibilis, in natura nostra comprehendi dignatus est, ac flagellari: quia nisi ea quæ erant infirmitatis nostræ susceperet, nunquam nos ad suæ fortitudinis potentiam sublevarer. Ut ergo faciat opus suum, alienum opus ejus: & ut operetur opus suum, peregrinum est opus ejus ab eo: quia incarnatus Deus ut nos ad suam justitiam colligeret, dignatus est pro nobis tanquam peccator homo vapulare. Et alienum opus fecit ut faceret proprium, quia per hoc quod infirmans mala nostra sustinuit, nos qui creatura illius sumus, ad fortitudinis suæ gloriam perduxit: In qua vivit & regnat cum Patre in unitate Spiritus sancti, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Isai. 28.

1. Pet. 2. d

HOMILIA XVII.

Ezech. c.
XL. v. 11.

Thalami autem, sex cubitorum erant hinc & inde. Et mensus est portam à tecto thalami usque ad tectum ejus, latitudinem viginti quinque cubitorum, ostium contra ostium. Et fecit frontes per sexaginta cubitos: & ad frontem atrium portæ undique per circuitum. Et ante faciem portæ que pertingebat usque ad faciem vestibuli portæ interioris, quinquaginta cubitos. Et fenestras obliquas in thalamis, & in frontibus eorum que erant intra portam undique per circuitum. Similiter autem erant & in vestibulis fenestrate per gyrum intrinsecus, & ante frontes pictura palmarum.

Sup. bo. 14.
c. 16.

Memoratis superius thalamis, Propheta subjungit, quia thalami sex cubitorum erant hinc & inde. Qua in re magna nobis quæstio generatur, cur superius thalamum uno calamo mensuratum dixit, quem videlicet calamum sex cubitos & palmum habere perhibuit, atque inferius thalamos, sex solummodo dicit cubitis mensuratum? Si enim non calamo, sed sex cubitis mensurantur, palmus deest, qui superius in mensura calami dicebatur adesse. Sed si thalami sunt sensus atque cogitationes fidelium, in quibus castæ animæ conditori suo in amore junguntur, & per sex cubitos perfecta operatio, per palmum verò inchoatio contemplationis exprimitur; sanctæ universalis Ecclesiæ debemus membra conspiciere, & citius invenimus, quia sunt in ea thalami uno calamo, & sunt alij, sex tantummodo cubitis mensurati. Nam fideles quidam in illa omnipotentem Deum ita amant, ut & in opere perfecti sint, & in contemplatione suspensi. Hi perfectio

S. Greg. Tom. I.

A calamum in mensura habent; quia & sex cubitos operationis, & palmum contemplationis possident. Quidam verò omnipotentem quidem Deum diligunt, & perfectè in bonis operibus exercentur; sed tamen contemplari ejus magnitudinem subtiliori intellectu nesciunt. Amant autem, sed investigare gaudia ejus claritatis ignorant. Hi itaque sex cubitos habent, & palmum non habent; quia ei jam per amorem juncti sunt, sed ex contemplatione disjuncti. Qui tamen thalami post commemorationem cubiti unius, hinc & inde esse referuntur: quia videlicet in amore auctoris ac redemptoris nostri fideles animæ & ex Judæo populo & ex Gentilitate convenerunt. Unde & idem Redemptor noster cum a seculum sedens, Hierusalem tenderet, sicut Evangelista testatur, multi vestimenta sua straverunt in via, alij autem frondes cadebant de arboribus, & sternebant in via; & qui præbant, & qui sequebantur, clamabant, dicentes: *Hosanna, benedictus qui venit in nomine Domini.* Salvator enim noster a seculum sedens, Hierusalem tendit, quando uniuscujusque fidelis anima, regens videlicet jumentum suum, ad pacis intimam visionem ducit. Jumentum seder etiam, quum sanctæ Ecclesiæ universaliter præsidet, eamque in supernæ pacis desiderium accendit. Multi autem vestimenta sua in via sternunt; quia corpora sua per abstinentiam domant, ut ei iter ad mentem parent, vel exempla bona sequentibus præbeant. Alij autem ramos vel frondes de arboribus cadunt & sternunt in via: quia in doctrina veritatis, verba atque sententias patrum ex eorum eloquio decerpunt, & hæc in via Dei ad auditoris animum venientis, humili prædicatione submitunt. Quod indigni quoque & nos modò facimus. Nam cum patrum sententias in sermone exhortationis assumimus, frondes de arboribus cadimus, & has in via Dei omnipotentis sternimus. Sed qui præbant & qui sequebantur, clamabant: *Hosanna.* Præcessit quippe Judæus populus, secutus est Gentilis. Et quia omnes electi, sive qui in Judæa esse potuerunt, sive qui nunc in Ecclesia existunt, in mediatorem Dei & hominum crediderunt & credunt, qui præeunt, & qui sequuntur, Hosanna clamant. Hosanna autem Latina lingua, salva nos dicitur. Ab ipso enim salutem & priores quæsierunt, & præsentem quærunt: & benedictum qui venit in nomine Domini confitentur, quoniam una spes, una fides est præcedentium atque sequentium populorum. Nam sicut illi expectata passione ac resurrectione ejus sanati sunt, ita nos præterita passione illius ac permanente in sæcula resurrectione salvamur. Quem enim priores nostri ex Judæo

populo crediderunt atque amaverunt venturum, hunc nos & venisse credimus & amamus, ejusque desiderio accendimur, ut eum facie ad faciem contemplemur. Thalami ergo ejus hinc & inde sunt; quia corda amantium fidem quæ in illo est, & à priori parte sæculi, & ab ultima complectuntur. Sequitur: *[Et mensus est portam à tecto thalami usque ad tectum ejus, latitudinem viginti & quinque cubitorum.]* Sepe jam diximus, portam fidem, & per eandem fidem ipsum Dominum ac redemptorem nostrum, mediatorem Dei & hominum Jesum Christum posse signari: quia per fidem quæ in eo est, introitus ad vitam patet. Sed etiam scripturam sacram, quæ nobis eandem ipsam fidem in Redemptoris nostri intellectum aperit, non immeritò portam accipimus; quia ea ut oportet cognita, ad intelligenda invisibilia intramus. Si igitur hoc in loco, ut prædiximus, porta scriptura accipitur, quærendum est quid per tectum thalami, quid per tectum portæ signetur. Sed habet thalamus tectum; quia aperta est mens amantium, & adhuc fervor amoris in occulto est. Habet quoque & porta tectum; quia scriptura tota quidem propter nos scripta est, sed non tota intelligitur à nobis. Multa quippe in illa ita aperta

M M M M

Mar. 11. b

Aug. 1. 10.
Conf. c. 43.

scripta sunt, ut pascant parvulos; quædam verò A
obscurioribus sententiis volentur, ut exerceant for-
tes, quatenus cum labore intellecta plus grata sint.
Nonnulla autem ita in ea clausa sunt, ut dum ea
non intelligimus, agnoscentes infirma nostræ cæci-
tatis, ad humilitatem magis, quàm ad intelligen-
tiam proficiamus. Sunt enim quædam quæ ita de
cælestibus loquuntur, ut solis illis supernis civibus
in patria sua persistentibus pateant, necdumque no-
bis peregrinantibus referentur. Nam si quis ad ur-
bem incognitam pergens, multa de illa in via au-
diat, quædam quidem ex ratione colligit, quædam
verò quia necdum videt, nullo modo cognoscit:
ipsi verò cives qui in ea sunt, & quæ de illa tacen-
tur vident, & quæ de illa dicuntur intelligunt. Nos
igitur in via adhuc sumus, multa de illa cælesti pa-
tria audimus, alia jam per spiritum & rationem in-
telligimus, quædam verò non intellecta veneramur.
Unde & de eodem sacro eloquio scriptum est:
Extendens celum sicut pellem, qui regis in aquis
superiora ejus. Celum quippe sicut pellis extendi-
tur, quia per ora mortalium scriptura sacra nobis
in expositionibus explicatur. Sed sunt quæ in cælo,
superiores videlicet multitudines, id est Ange-
lorum agmina, in quibus ejusdem cæli teguntur
superiora; quia ea quæ in sacro eloquio altiora &
obscuriora sunt, angelicis solummodo spiritibus pa-
tent, & nobis adhuc incognita perdurant. Habet
ergo thalamus tectum; quia nescit adhuc prox-
imus, quantum amatur à proximo. Porta quoque,
id est, sacrum eloquium habet tectum: quia nec-
dum omnia penetrare intellectu possumus, quæ de
cælestibus audimus. Restat ergo, ut in his quæ in-
telligimus, in profectu quotidie charitatis ambule-
mus. Et quamvis in nobis proximi quoque nostri
non videant quantum diligantur à nobis, atque in
sacro eloquio ea quæ necdum intelligimus, humili-
ter veneremur: in his tamen, ad quæ intelligendo
pervenimus, dilatari per bonam operationem debe-
mus. Unde & dicitur: [Et mensus est portam à te-
cto thalami, usque ad tectum ejus, latitudinem vigin-
ti & quinque cubitorum.] Quinque enim carnis sen-
sibus præditi sumus, videlicet visu, gustu, olfactu,
auditu, atque tactu. Idem verò quinarium numerus
per semetipsum multiplicatus, ad vigesimum &
quintum numerum surgit. Operari autem exterioris
quiddam de mandatis cælestibus sine istis corporeis
quinque sensibus non valemus. His quippe officiis
suis iudex animus interior præsidet, & quid exte-
rius agere iuste vel misericorditer possit, quasi eis-
dem officiis renunciantibus ac deservientibus agno-
scit. Cum ergo timore omnipotentis Domini ani-
mus impletur, necesse est ut quinque nostri sensus
nobis velut subiecta officia in bona operatione des-
serviant. Per quos cum aliquid agere misericorditer
cœperimus, plus se quotidie ipsa misericordia aper-
rit, & quasi quidam sinus boni operis expandit.
Quinque igitur sensus multiplicantur in se, dum
hoc quod per ipsos agitur, in bono quotidie opere
per profectum multiplicatur. Unde & latitudo esse
viginti & quinque cubitorum dicitur; quia timor,
tenacia, & pigredo, angustia est. Quisquis enim
ideo indigentibus dare panem metuit, ne sibi desit; ad-
huc in angustia timoris est. Quisquis ideo vestimen-
tum argenti non porrigit, quia hoc solum habere
concupiscit; adhuc tenaciæ suæ angustia coarctat-
ur. Quisquis ideo bonum non agit, quia tepore
animi torpescit, ipse ei suus torpor angustia est.
Respicere autem inopem, exaudire precem, largi-
ri stipem, præbere defensionem, atque pro ejusdem
defensione pauperis, adversantis cuiuslibet inimici-
tas non timere, magna mentis latitudo est. Mensu-
retur ergo inter thalamum & portam ea quæ interja-
cet latitudo, cubitis viginti & quinque: quia in ex-
teriori sensuum operatione probatur & cognoscitur,

* al.
pigrescit,

quæ intrinsicè largitas bonitatis habeatur. Nam
quid * jam de scriptura sacra didiceris, & quantum
proximum tacitus ames, in latitudine boni operis
ostendis. Pateat itaque viginti & quinque cubitis la-
tudo inter thalamum & portam; quia inter cha-
ritatem & scientiam testis est bona operatio. Quæ si
fortasse defuerit, profectò certum est nec cognovisse
te Deum, nec diligere proximum; id est, nec por-
tam sacri eloquij, nec amoris thalamum habere. Et
notandum est, quòd à tecto thalami usque ad tec-
tum portæ dicitur mensuratum. Per ea enim quæ
nobis in sacra scriptura cooperta sunt, nostra hu-
militas approbatur: quia quidquid in illa non intel-
ligimus, non superbè reprehendere, sed venerari
humiliter debemus. Unde & de Domino scriptum
est: *Palpebræ ejus interrogant filios hominum.* Palpe-
bræ quippe ejus, judicia sunt, quæ aliquid nobis
claudunt, & aliquid aperiunt. Quæ aperiendo nos
interrogant, si intelligendo non extollimur. Clau-
dendo nos interrogant, si non despiciamus, quæ in-
telligere non valemus. Per ea autem quæ de chari-
tate nostra proximis nostris non loquimur, in con-
spectu Dei veriùs probamur. In quorundam enim
ore charitas ficta est, in quorundam cordibus vera.
Et sæpe de charitate ostenditur quod non est, & non
demonstratur quod est. Amorem itaque nostram erga
proximum plus bona operatio loquitur, quàm
lingua, ut in ipso bono opere proximus noster ama-
ri se videat. Et cum tantum non possumus, quan-
tum volumus operari, omnipotenti Deo occulta
amoris nostri sufficiant. A tecto ergo thalami usque
ad tectum portæ sit magna latitudo, ut ab oculis
nostræ charitatis propter proximum usque ad humi-
litem scientiæ, & propter Deum, in quantum in-
telligimus & valemus, bona semper operemur.
Potest etiam porta, ipse jam aditus regni cælestis
intelligi. Habet nunc thalamus tectum, habet &
porta tectum: quia & quanta sit nostra charitas in
Deum & proximum, non cognoscitur, & quando
de hoc sæculo ad æternæ vitæ requiem introducatur,
ignoratur. Esse enim nobis conditor noster
diem mortis nostræ incognitum voluit, ut dum
semper ignoratur, semper esse proximus credatur:
& tantò quis ferventior sit in operatione, quantò &
incertus est de vocatione. Unde & latitudo viginti
& quinque cubitorum à thalamo ad portam tendi-
tur: quia per charitatem quam semel in Deo & pro-
ximo concepimus, usque ad ingressum regni debe-
mus omne quod possumus multipliciter atque inces-
santer operari. A tecto itaque thalami usque ad tec-
tum portæ magna latitudo est: quia ex gratia qua
inchoamus Deum diligere, usque ad ipsam dilectio-
nem quæ nobis aditum regni cælestis aperit, debe-
mus nosmetipsos in magna bonorum operum actio-
ne dilatare, adversa patienter perpeti, * benigna
libenter impendere, ipsos etiam quos patimur, ama-
re, habita tribuere, non habita non ambire, proxi-
mos sicut nosmetipsos diligere, eorum bona nostra
credere, eorum mala quasi propria desere. In tali
ergo mente magna latitudo est, in qua angustia o-
diorum non est. Quam profectò latitudinem ex Dei
& proximi amore concepimus, & per sacra manda-
ta cognovimus. Nam & ipsos latitudinis viginti &
quinque cubitos non inconvenienter intelligimus, si
eos juxta sacrum eloquium discutere velimus. Sex
enim cubitis mensuratos thalamos dixerat, & sexto
die homo est conditus: eo quoque die Dominus per-
fecisse opera sua describitur. Unde etiam pro perfe-
ctione poni senarius numerus solet. Et quia omnem
operationem bonam per quatuor sancti Evangelij li-
bros agnovimus, si sex quater ducimus, ad viginti
& quatuor pervenimus. Cui monas additur, quia
in uno semper Deo bene omnes operamur. Vigin-
ti ergo & quinque cubitis latitudo hæc explicari de-
buit: quia omnis bona operatio per quatuor sancti

* al.
dicam de
scriptura
sacra? Qui
um illum
didiceris,

Ps. 10. b

* al.
bona

Gen. 1. e

* al.
unus est per
quem bene
omnes o-
perantur

Evangelij, ut diximus, libros agnoscitur, & in u-
 A nius Dei cognitione & confessione completur. Se-
 quitur: [*Et ostium contra ostium.*] Hoc loco, con-
 tra, non ad aduersitatem ponitur, sed ad rectitudi-
 nem. Ostium enim contra ostium est, cum recto itine-
 re ab exteriori ad interiorem aditum pervenitur. In
 cognitione verò omnipotentis Dei primum ostium
 nostrum fides est, secundum verò species illius, ad
 quam per fidem ambulando pervenimus. In hac et-
 enim vita hanc ingredimur, ut ad illam postmodum
 perducamur. Ostium ergo contra ostium est; quia
 per aditum fidei aperitur aditus visionis Dei. Si quis
 verò utraque hæc ostia in hac vita velit accipere, ne-
 que hoc à salubri intelligentia abhorret. Nam sæpe
 volumus omnipotentis Dei naturam invisibilem
 considerare, sed nequaquam valeamus; atque ipsis
 B difficultatibus fatigata anima, ad semetipsum redit,
 sibi que de seipsa gradus ascensionum facit: ut pri-
 mum semetipsum, si valet, consideret, & tunc illam
 naturam quæ super ipsam est, in quantum poterit,
 investiget. Sed mens nostra si in carnalibus imagini-
 bus fuerit sparsa, nequaquam vel se vel animæ natu-
 ram considerare sufficit: quia per quot cogitationes
 ducitur, quasi per tot obstacula cæcatur. Primus ergo
 gradus est, ut se ad se colligat. Secundus, ut vi-
 deat qualis est collecta. Tertius, ut super semetip-
 sam surgat, ac se contemplationi auctoris invisibilis
 intendendo subjiciat. Sed se ad se nullatenus colligit,
 nisi prius didicerit terrenarum atque cælestium ima-
 ginum phantasmata ab oculis mentis compefcere,
 quidquid de visu, quidquid de auditu, quidquid de
 odoratu, quidquid de tactu & gustu corporeo cogi-
 tationi ejus occurrerit, respicere atque calcare, qua-
 tenus talem se querat intus, qualis sine istis est. Nam
 hæc quando cogitat, quasi quasdam umbras corpo-
 rum introrsus versat. Abigenda ergo sunt omnia
 manu discretionis ab oculis mentis: quatenus talem
 se anima consideret, qualis sub Deo super corpus
 creata est, ut à superiore vivificata, vivificet infe-
 rius quod administrat. Quæ & sic infusa est corpori,
 ut non per membrorum partes partibus sit divisa.
 Nam in quolibet loco pars corporis percipitur, tota
 dolet. Miro autem modo una eademque vivifica-
 tione membris præsidens, cum ipsa per naturam
 non diversa sit, per corpus tamen agit diversa. Ipsa
 D quippe est quæ per oculos videt, per aures audit,
 per nares odoratur, per os gustat, per membra om-
 nia tangit, & tangendo lenè ab aspero discernit. Et
 cum tam diversa per sensus operatur, non hæc di-
 versa, sed una illa in qua creata est ratione disponit.
 Cum ergo seipsam sine imaginibus corporis cogitat
 anima, jam primum ostium intravit. Sed ab hoc
 ostio ad aliud tenditur, ut de natura Dei omni-
 potentis aliquid contempletur. Anima itaque in cor-
 pore, vita est carnis: Deus verò qui vivificat omnia,
 vita est animarum. Si igitur tantæ est magnitudinis
 ut comprehendi non possit vita vivificata, quis in-
 tellectu comprehendere valeat, quantæ majestatis
 sit vita vivificans? Sed hoc ipsum considerare atque
 discernere, jam est aliquatenus intrare: quia ex sua
 æstimatione anima colligit quid de incircumscripto
 spiritu sentiat, qui ea incomprehensibiliter regit,
 quæ incomprehensibiliter creavit. Conditor etenim
 noster longè incomparabiliter creaturæ suæ præsi-
 det, & quædam operatur ut sint, nec tamen vivat:
 quædam verò ut sint & vivant, nec tamen discer-
 nere aliquid de vita valeant: quædam autem ut sint,
 vivant, atque discernant. Et operatur unus omnia,
 1. Cor. 12. b sed in omnibus non divisus. Est enim verè summus,
 & nunquam sibi dissimilis. Anima autem etsi per natu-
 ram sibi semetipsi diversa non est, per cogitationem
 tamen diversa est. Eo enim momento & ictu quo de
 visu cogitat, de auditu cogitare obliviscitur: & eo
 momento & ictu quo de auditu, vel gustu cogitat,
 de odoratu, vel tactu cogitare non prævalet; quia

S. Greg. Tom. I.

per intentionem & oblivionem fit semper sibi metip-
 ipsi dissimilis, ut nunc hoc, nunc illud cogitatione
 teneat. Omnipotens autem Deus, quia sibi metipsum
 dissimilis non est, ea virtute videt, qua audit omnia:
 S. Bon. Pha. ea virtute creat, qua judicat creata. Ejus ergo
 l. 1. c. 1. & videre simul omnia, administrare est, & admi-
 nistrando conspiciere. Nec alia cogitatione justos
 adjuvat, atque alia injustos damnat; sed una ead-
 demque vi naturæ singularis, sibi semper indissimi-
 lis dissimilia disponit. Cur autem hoc de potentia
 creatoris admiremur, qui virtutis ejus vestigia & in
 creaturis conspiciamus? Natura quippe luti & ceræ
 diversa est. Solis verò radius non est diversus, &
 tamen cum diversus non sit, diversa sunt quæ in luto
 operatur & cera: quia uno eodemque sui ignis ca-
 lore lutum durat, & ceram liquat. Sed fortasse hoc
 in natura luti vel ceræ est, non in ipsa solis substan-
 tia, quæ in naturis diversis diversa videtur operari.
 Omnipotens autem Deus in semetipso habet sine
 immutatione mutabilia disponere; sine diversitate
 sui diversa agere; sine cogitationum vicissitudine
 dissimilia formare. Longè ergo dissimiliter opera-
 tur dissimilia nunquam sibi dissimilis Deus, qui &
 ubique est, & ubique totus est. Ait enim: *Cælum mi-*
hi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. *Isai. 66. a*
 Et de ipso scriptum est: *Qui cælum metitur palmo &*
terram pugillo concludit. Ex qua re considerare neces-
 se est, quia is qui cælo velut sedi præsidet, super &
 intus est. Et qui cælum palmo, & terram pugillo
 concludit, & exterius, superius, & inferius est. Ut
 ergo indicaret omnipotens Deus interiorem se esse, &
 C superiorem omnibus, cælum ipse sibi sedem esse per-
 hibuit. Ut verò se ostenderet omnia circumdare,
 cælum metiri palmo, & terram se asserit pugillo
 concludere. Ipse est ergo interior & exterior: ipse
 inferior, & superior: regendo superior, portando
 inferior: replendo interior, circumdando exterior.
 Sicque est intus, ut extra sit; sic circumdat, ut pe-
 netret; sic præsidet, ut portet; sic portat, ut præsi-
 deat. Cum ergo elevata ad seipsam anima suum mo-
 dum intelligit, & quia corporalia omnia transcen-
 dat, agnoscit, atque ab intellectu suo se ad auctoris
 intellectum tendit, quid jam hæc, nisi ostium con-
 tra ostium aspiciat? Unde & auctori omnium Pro-
 pheta dicit: *Mirabilis facta est scientia tua ex me:* *Ps. 138.*
 D quia quantumlibet intenderit, semetipsum anima
 perfectè non sufficit penetrare; quantum magis illius
 magnitudinem, qui potuit & animam condere?
 Cumque in scientia Dei intellectu laboraret, lassescens
 ac deficiens subdidit: *Confortata est, nec po-*
tero ad eam. Sed cum conantes atque tendentes
 quiddam jam de invisibili natura conspiciere cupi-
 mus, lassamur, reverberamur, repellimur: & si
 interiora penetrare non possumus, tamen jam ab
 exteriori ostio interius ostium videmus. Ipse enim
 considerationis labor ostium est: quia ostendit ali-
 quid ex eo quod intus est, etsi adhuc ingrediendi
 potestas non est. Sequitur: [*Et fecit frontes per*
sexaginta cubitos: & ad frontem atrium portæ un-
dique per circuitum.] Sæpe jam diximus senario
 numero perfectionem boni operis designari, non il-
 lud sequentes quod conati sunt hujus sæculi sapien-
 tes adituere, dicentes idcirco senarium numerum
 esse perfectum, quia suo ordine numeratus perficitur:
 ut cum unus, duo, tres dicuntur, senarius
 numerus impleatur: vel quia in tribus partibus di-
 viditur, id est, sexta, tertia, & dimidia, videlicet
 in uno, duobus, & tribus: sed idcirco senarium nu-
 merum dicimus esse perfectum, quia sicut paulò an-
 tè dictum est, sexto die perfecit Deus omnia opera
 sua. Quoniam verò peccatori homini legem dedit,
 quæ in decem præceptis scripta est, & sex decies du-
 cta in sexagenarium surgunt, rectè per sexaginta cu-
 bitos, bonorum operum perfectio designatur. Quod
 apertè etiam Dominus in Evangelio designat, qui cū
 Gen. 1. 2

MM m ij

Mat. 13. a
Maro. 4. a

parabolam seminantis exponeret, dixit: *Aliud cecidit in terram bonam, & dabit fructum ascendentem & excresecientem, & afferbat unum triginta, & unum sexaginta, & unum centum.* Fructus etenim terræ bonæ triginta afferat, cum mens perfectionem fidei, quæ est in Trinitate, conceperit. Sexaginta afferat, cum bonæ vitæ opera perfecta protulerit. Centum verò afferat, cum ad æternæ vitæ contemplationem profecerit. Sinistra enim nostra, est vita præsens: dextera verò, est vita ventura. Et rectè per centenarium numerum æternæ vitæ contemplatio designatur: quia cum post triginta ac sexaginta ad centesimum numerum computando pervenimus, idem centenarius numerus in dexteram transit. Fides atque operatio adhuc in sinistra est: quia hîc adhuc positi, & credimus quod non videmus, & operamur ut videamus. Cum verò jam se animus in contemplationem æternæ vitæ suspenderit, quasi ad dexteram manum computus pervenit. Fecit itaque frontes per sexaginta cubitos. Quia enim per sexagenarium numerum perfectio: quid per frontes ædificij, nisi ipsa opera designantur quæ exteriùs videntur? Prædicationis enim verbum tribuere, alimenta esurientibus, vestimenta argentibus dare, & pro bono opere patienter adversa tolerare, quid aliud quam frontes sunt ædificij celestis? quia pulchritudo operum exteriorum ornat habitaculum Dei, quod adhuc latet intrinsecus. Sed istæ frontes habent atrium undique per circuitum; quia in hoc magna sunt opera, si hæc in mente dilatat amplitudo charitatis. De charitate quippe scriptum est: *Latum mandatum tuum nimis.* De hac iterum Psalmista ait: *Statusi in loco spatiofo pedes meos.* Sed ecce, dum loquor, animo occurrit quo modo lata est charitas. Si per charitatem pertingitur ad Deum, & per semetipsam Veritas dicit: *Intrate per angustam portam.* Et rursum Psalmistam audio dicentem: *Propter verba labiorum tuorum ego custodi vias duras.* Atque in Evangelio Dominus dicit: *Jugum enim meum suave est, & onus meum leve.* Quo modo ergo aut lata charitas, si angusta porta? aut quo modo jugum suave est & onus leve, si in præceptis Dei viæ duræ sunt quæ custodiuntur? Sed hanc nobis quæstionem citius ipsa * Veritas solvit; quia via Dei & inchoantibus angusta est, & perfectè jam viventibus lata. Et dura sunt quæ contra consuetudinem spiritaliter animo proponimus, & tamen onus Dei leve est postquam hoc ferre cœperimus: ita ut pro amore ejus etiam persecutio placeat, & omnis pro eo affectio in mentis dulcedine veniat; sicut sancti quoque Apostoli gaudebant, cum pro Domino flagella tolerabant. Ipsa ergo angusta porta amantibus lata fit, ipsæ viæ duræ spiritaliter currentibus molles & planæ fiunt, dum scit animus, se pro temporalibus doloribus gaudia æterna recipere, & hoc incipit quod affligitur amare. Atrium ergo ante frontes ejus, est in perfectione operis latitudo dilectionis. Et notandum quod dicitur, [*Undique per circuitum;*] ut videlicet homo per omne, quod agit, semper se in charitatis amplitudine dilaret, ne hunc aut timor, aut odia angustent. Si quis ergo de verbo Dei loquitur, & charitatem quam prædicat, in mente non servat, ædificij frontem habet, sed atrium ante frontem non habet. Si quis elemosynam indigentibus largitur, & per hanc fortasse in corde extollitur, nec ex charitate proximi inopia subvenit, sed se elatione tacita extollit, frontem quidem in ædificio ostendit, sed juxta frontem atrium non fecit. Si quis illatas à proximo contumelias tolerat, & mala objecta tacitus portat, magna est patientia quam demonstrat, sed si dolorem in corde non habeat, si lucrari ad tranquillitatem mansuetudinis etiam ipsum qui malè excesserat, quærat. Nam si patientiam exteriùs adhibens, intus dolorem tenet, nec amat eum quem sustinet, habet qui-

7f. 118.
7f. 30.

Mat. 7. b

7f. 16

Mat. 11. d

* al. charitas

S. Bon. Phas. l. 1. c. 33.

28. 1. g

A dem frontem in ædificio, sed ante frontem atrium non habet: quia is qui se angustiam odiorum subdidit, profectò charitatis latitudinem amisit. Nam sicut in superiori parte jam diximus, patientia ea vera est, quæ & ipsum amat quem portat. Nam tolerare, sed odisse, non est virtus mansuetudinis, sed velamentum furoris. Et notandum, quòd hoc ipsum atrium portæ dicitur. Porta quippe nostra est aditus ad regnum. Et Deum ac proximum perfectè amare, jam ad ingressum regni est tendere. Inquantum enim quisque amat, intantum ad ingressum propinquat. Inquantum verò amare negligit, intantum ingredi recusat: quia nec studet videre quod appetit. Tunc ergo habemus atrium portæ, quando ex latitudine charitatis ad supernam vitam: quam adhuc contingere minimè possumus, jam per desiderium intramus. Itaque cum bonum opus erga proximum agitur, restat ut ejusdem boni operis intentio discernatur, si non præsentis gratiæ retributionem quærit, sed spem suam animus ad futuram promissionem tendit, ut ex temporalibus æterna, ex terrenis celestia speret. Spes enim celestium mentem solidat, ne concutiatur fluctibus tumultuum terrenorum. De qua & per Paulum dicitur: *Quam sicut anchoram habemus animæ nostræ ac firmam, & incedentem usque ad interiora velaminis.* De quibus interioribus hîc quoque subjungitur: [*Et ante faciem portæ quæ pertinebat usque ad faciem vestibuli portæ interioris, quinquaginta cubitos.*] Hoc quod hoc loco dicitur, [*ante faciem portæ,*] non exterior, sed interior ante portam locus describitur, dum usque ad faciem vestibuli portæ interioris pertingere perhibetur. Unde & idem locus quinquaginta cubitis dicitur mensuratus. Per quinquagenarium enim numerum requies æterna signatur. Habet enim septenarius numerus perfectionem suam, quia eo die dierum numerus est completus. Et per *Legem Sabbatum in requiem datum est.* Ipse autem septenarius per semetipsam multiplicatus, ad quadraginta & novem ducitur; cui si monas additur, ad quinquagenarium pervenitur: quia omnis nostra perfectio in illius unius contemplatione erit, in cuius nobis visione jam minùs aliquid salutis & gaudij non erit. Hinc etiam Jubilæus, id est, annus quinquagesimus in requiem datus est: quia quisquis ad omnipotentis Dei gaudia æterna pervenerit, laborem & gemitum ulterius non habebit. Notandum verò, quia locus qui describitur per quinquaginta cubitos tendi, ad faciem vestibuli portæ interioris pertingere memoratur. Non ergo hoc loco Propheta, jam ipsum vestibulum portæ interioris, sed locum interiùs qui tendit ad vestibulum portæ interioris, narrat. Per quem locum utique, sicut diximus, spes nostra signatur, quæ dum æternam requiem quærit, mentem ad vestibulum portæ interioris ducit. Hoc ipsum enim, quòd desideramus celestia, quòd ad promissa gaudia suspiramus, quòd æternæ vitæ requiem quærimus, jam ad interioris vestibuli faciem propinquamus. Signetur ergo per portam fides, per atrium charitas, per locum verò qui ad faciem vestibuli portæ interioris propinquat, figuretur spes: sine quibus tribus virtutibus quisquis jam uti ratione potest, ingredi ad celeste ædificium non potest. Habeatur ergo fides in porta, quæ introducit ad intelligentiam: charitas in atrio, quæ mentem dilatat in amorem: spes in loco qui quinquaginta describitur cubitis, quia per desideria atque suspiria introducit animum ad secreta gaudia quietis. De qua quiete etiam adhuc, sicut est, veritatis lumen non cernimus, jam tamen per rimas intelligentiæ aliqui videmus. Unde & hîc subditur: [*Et fenestras obliquas in thalamis.*] In fenestris obliquis pars illa per quam lumen intrat, angusta est, sed pars interior quæ lumen suscipit, lata: quia mentes contemplantium quamvis aliquid tenuiter de vero lu-

Inf. Rom. 10

Heb. 6. 2

Exod. 10.

mine videant, in semetipsis tamen magna amplitudine dilatantur. Quae videlicet & ipsa quae conspiciunt, capere pauca vix possunt. Exiguum valde est quod de aeternitate contemplantes vident, sed ex ipso exiguo laxatur sinus mentium in augmento fervoris & amoris: & inde apud se amplae sunt, unde ad se veritatis lumen quasi per angustias admittunt. Quae magnitudo contemplationis quia concedi non nisi amantibus potest, in thalamis oblique fenestrae esse perhibentur, vel in his quae juxta thalamos non jam extrinsecus, sed esse intrinsecus dicuntur. Nam de eisdem fenestris subditur: [*Et in frontibus eorum quae erant intra portam undique per circuitum.*] Erant enim in thalamis, erant & in frontibus eorum, quae intra portam undique per circuitum fuerant constructa: quia qui cor intus habet, ipse quoque lumen contemplationis suscipit. Nam qui adhuc exteriora immoderatus cogitant, quae sint de aeterno lumine rimae contemplationis ignorant. Neque enim cum corporearum rerum imaginibus illa infusio incorporeae lucis capitur: quia dum sola visibilia cogitantur, lumen invisibile ad mentem non admittitur. Sed quisquis jam lumini contemplationis intendit, curare magnopere debet, ut mentem semper in humilitate custodiat, nunquam se de gratia qua infunditur, extollat; & ipsas quae mentes contemplantium signant, quales sint oblique fenestras consideret. Per obliquas etenim fenestras lumen intrat, & sur non intrat: quia hi qui verè speculatores sunt, semper sensum in humilitate deprimunt, atque ad eorum mentes intelligentia contemplationis intrat, sed jactantia elationis non intrat. Et patientiaque fenestras, & munita sunt: quia & aperta est in mentibus eorum gratia qua replentur, & tamen ad se adversarium ingredi per superbiam non permittunt. Notandum verò, quod intra portam undique per circuitum fenestras oblique esse memorantur. Non enim contemplationis gratia summis datur, & minimi non datur, sed saepe hanc summi, saepe minimi, saepius remoti, aliquando etiam conjugati percipiunt. Si ergo nullum est fidelium officium, à quo possit gratia contemplationis excludi, quisquis cor intus habet, illustrari etiam lumine contemplationis potest: quia intra portam undique per circuitum fenestras oblique constructae sunt, ut nemo ex hac gratia quasi de singularitate gloriatur. Nullus se donum veri luminis aestimer habere privatum: quia in eo quod se habere praecipuum putat, saepe alter est ditior, quem habere apud se boni aliquid non putabat. Unde hic quoque adhuc aptè subjungitur: [*Similiter autem erant & in vestibulis fenestras per gyrum intrinsecus.*] Postquam dixit, fenestras in frontibus, adjungit fenestras in vestibulis per gyrum intrinsecus: quia non solum alta sanctae Ecclesiae membra quae praeminent, habent contemplationis gratiam, sed plerumque hoc donum etiam illa membra percipiunt, quae etsi jam per desiderium ad summa emicant, tamen adhuc per officium in imis jacent. Nisi enim & his qui despecti videntur, omnipotens Deus lumen contemplationis infunderet, fenestras in vestibulis non fuissent. Videmus itaque alios in summis locis sanctae Ecclesiae constitutos alta de caelestibus loqui, miro studio in quantum illustrata mens sufficit, superne patriae secreta rimari: fenestras sunt in frontibus. Alij verò in sanctae Ecclesiae sinu continentur, & despecti humanis oculis videntur, sed apud se sapientiae studiis vacant, ad caelestia anhelant, atque in quantum praevaleant, quae sint gaudia aeterna considerant: fenestras itaque oblique sunt, sed in vestibulis. Bene autem dicitur, [*per gyrum.*] quia omnis inquisitio secretarum rerum gyrum habet, dum in cogitatione sua dicit animus: Putas ne hoc? putas ne illud? Quasi circuit, ut inveniat quod quaerit. Cui cum incircumscriptum lumen erumpere in co-

gitatione coeperit, quasi per obliquam fenestram radius veritatis venit. Sic quippe in contemplatione nostra multa cogitationibus circumeundo proficimus, sicut exempla bonorum saepe quaerimus, ut in moribus proficiamus. Nam cum jam cogitar animus ad meliora transire, quidquid melius de aliis audire possit exquirat, nunc hujus, nunc sancti alterius vitam ventilat. Unde & electus quidam, qui in expanso * rivo sanctae Ecclesiae per universum mundum mentis oculos miserat, bonorum vitam ad imitationem requirens, dicebat: *Circuibō & immolabo in tabernaculo Dei hostiam jubilationis.* Ecce ut immolaret jubilationis hostiam, circuibat: quia nisi animum huc illucque ad bonorum vitam exquirendam mitteret, ipse usque ad jubilationis sacrificium non perveniret. Cum verò sancti viti intra Ecclesiam ad loca summa perducuntur, eorum vita quasi in speculo ponitur, ut cuncti videant bona quae debeant imitari. Unde & adhuc aptè subjungitur: [*Et ante frontes pictura palmarum.*] Quid per palmas, nisi praemia victoriae designantur? Ipse quippe dari vincentibus solent. Unde & de his qui in certamine martyrij antiquum hostem vicerant, & jam victores in patria gaudebant, scriptum est: *Et palmae in manibus eorum, & clamabant voce magna, dicentes: Salus Deo nostro, qui sedet super thronum, & Agno.* Palmas quippe in manibus habere, est victorias in operatione tenuisse. Cujus operationis palma ibi retribuetur, ubi jam sine certamine gaudetur. Unde & hic non dicitur: *Palmae ante frontes, sed ante frontes pictura palmarum.* Ibi enim victoriae palma videbitur, ubi jam sine fine gaudebitur. Nam hic plerumque sanctos viros aspiciamus mira agere, virtutes multas facere, leprosos mundare, daemonia ejicere, tactu aegritudines corporum sanare, prophetiae spiritu ventura praedicere. Cuncta haec necdum palmae sunt, sed adhuc pictura palmarum: nam haec aliquando dantur & reprobis. Unde & per Evangelium Veritas dicit: *Multi dicunt mihi in die illa: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in tuo nomine daemonia ejecimus, & in tuo nomine virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis, quia nunquam novi vos: discedite à me qui operamini iniquitatem.* Unum verò signum electionis est soliditas charitatis, sicut scriptum est: *In hoc scietur quia discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.* Haec autem miracula cum electi faciunt, longè dissimiliter à reprobis fiunt: quia quod electi ex charitate, hoc reprobi student agere per elationem. Sed eisdem electis & ipsa mira quae per charitatem faciunt, non jam palmae, sed adhuc pictura palmarum: quia de eis foris ostenditur, quales apud omnipotentem Dominum intus habeantur. Ibi autem eis palma erit, ubi jam mortis contentio non erit. Nam praedicator egregius tunc aspexit palmam veram vincentibus dari, cum resurrectionem praevitit mortuorum fieri, sicut dicit: *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est: Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors victoria tua? ubi est mors stimulus tuus? Tunc ergo erit perfecta victoria, cum mors plenè fuerit absorpta. In omne autem quod modo mirabiliter de signis agi conspiciamus, non jam ipsam victoriam, sed adhuc imagines victoriae videmus. Quia ergo plerumque sanctis etiam & in locis sublimioribus positus, ut ad bona opera alij provocentur, virtutes & signa dantur; ante frontes interioris aedificij palmarum pictura ostenditur. Haec hodierno die tractata sufficiant, ut ad ea quae subjuncta sunt, valentiores, adjuvante Domino nostro Jesu Christo veniamus: qui vivit & regnat cum Deo Patre in unitate Spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum. Amen.*